

**NOVA
UNIVERZA**

DIGNITAS

Revija za človekove pravice

Slovenian journal of human rights

ISSN 1408-9653

Nebodigatreba po imenu privatizacija
Gorazd Justinek

Article information:

To cite this document:

Justinek, G. (2015). Nebodigatreba po imenu privatizacija, Dignitas, št. 65/66, str. 5-8.

Permanent link to this document:

<https://doi.org/10.31601/dgnt/65/66-1>

Created on: 16. 06. 2019

To copy this document: publishing@nova-uni.si

For Authors:

Please visit <http://revije.nova-uni.si/> or contact Editors-in-Chief on publishing@nova-uni.si for more information.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

© Nova univerza, 2018

**NOVA
UNIVERZA**

FAKULTETA ZA SLOVENSKE
IN MEDNARODNE ŠTUDIJE

**NOVA
UNIVERZA**

EVROPSKA PRAVNA
FAKULTETA

**NOVA
UNIVERZA**

FAKULTETA ZA DRŽAVNE
IN EVROPSKE ŠTUDIJE

Nebodigatreba po imenu privatizacija

Gorazd Justinek

Pred kratkim sem se vrnil iz letne konference Doha forum iz Katarja. University of California iz Los Angelesa (UCLA), namreč vsako leto (že 15. po vrsti) organizira v prestolnici te zalivske države letno konferenco, kjer razpravljajo o prihodnosti zalivskih držav, regije in ostalih perečih globalnih vprašanjih. Predvsem pa o času, ko bo prej ali slej zmanjkalo črnega zlata in bo potrebno živeti precej drugače. Pa ne samo v Zalivu, ampak tudi po vsem svetu. Zato govorijo o socialni, etični, kulturni in predvsem o ekonomski prihodnosti države, kot tudi celotne regije in širše. V ta namen povabijo iz vsega sveta številne ljudi različnih profilov, ki imajo glede določenih tematik, zelo različne poglede. Smisel foruma pa je ravno v tem - soočiti različna mnenja. Konstruktivno.

V ekonomiji in poslovnem svetu so stvari precej preproste. Gre za tekmovanje. Globalno tekmovanje. Če vsako leto tečemo nekaj desetink hitreje, kot prejšnje leto in četudi smo z rezultatom zelo zadovoljni, to preprosto še ni dovolj. Končni rezultat je namreč odvisen od tega, kako hitro se gibljejo naši konkurenti. Če so hitrejši od nas, to preprosto pomeni, da nas bodo prej ali slej ujeli, oz. prehiteli.

Slovenija je svojo ekonomsko samostojno pot pričela pred 25 leti v relativno dobrem izhodišču¹. Zadnjega četrto stoletja smo tekli hitro, a žal je mogoče ugotoviti, da so naši konkurenti (predvsem iz srednje in vzhodne Evrope) tekli hitreje in vso zalogo prednosti, ki smo jo imeli iz zgodovine, nekako v tem času izgubili. Razlogov zakaj je več in presega strukturo pričujočega uvodnika. A nedvomno je pri vsem tem imela pomembno vlogo privatizacija.

Ko v naši državi izrečemo to besedo, se je takoj nekako pilepi

¹ Več v: G. Justinek in K. Lautar, *Slovensko gospodarstvo med preteklostjo in prihodnostjo* V: M. Avbelj (ur.), *Evropska Slovenija*, 2013, str. 265–285.

neka slabšalna konotacija v smislu prodaje družinske zlatnine po-kvarjenim kapitalistom po večini iz zahoda. Slednji običajno želijo naše pridne in vestne delavce le izkoristiti in do konca izžeti, nato pa podjetja razkosati, najbolj donosne dele pa z dobičkom prodati naprej. Dejstvo je, da je to v nekaterih primerih (bilo) res. A nič manj taka filozofija poslovne logike ni (bila) prisotna pri naših domačih lastnikih. Osebnostno bi se celo nagibal k oceni, da je bila pravzaprav še veliko bolj.

V realnem poslovnem življenju v svetu zato ne obstaja preprosta delitev na naše in vaše oz. na domače in tuje lastnike, ampak kvečjemu na dobre in slabe lastnike. Čeprav je že tudi taka dikcija lahko problematična, saj boste težko našli lastnika, ki bo svoj denar oz. denar svoje družine vložil v neko podjetje in ga potem slabo upravljal. Seveda pa je zgodba drugačna, če nadziraš ali upravljaš podjetje, ki je v lasti nekoga drugega, recimo države, ki sploh nima postavljenih jasnih ciljev kaj s podjetjem želi, kakšni so kriteriji za uspešnost itd. In ravno tukaj trčimo na eno največjih težav Slovenije, saj nič od navedenega nimamo konkretno določenega.

Ogromen delež gospodarstva v Sloveniji je namreč v lasti države oz. če prištejemo še vsa podjetja, ki so tako ali drugače poslovno odvisna od državnih podjetij, je številka še višja². Ko k slednjemu dodamo še precej nedorečene prakse pri nadziranju teh podjetij, imenovanju nadzornih odborov, članov uprav itd., dobimo zelo škodljivo kombinacijo nevarnih dejavnikov, ki so ob izbruhu zadnje ekonomske krize rezultirali pogubno.

Zato se je pred nekaj meseci v Sloveniji oblikovala civilna iniciativa, ki se zavzema za privatizacijo. V vsega nekaj tednih je bilo pod omenjeno peticijo zbranih okoli 12.000 podpisov³. Strokovni argumenti, kot tudi komentarji uglednih gospodarstvenikov in ekonomistov zakaj je v Sloveniji privatizacija nujna, so še danes dostopni na spletni strani peticije⁴, zato jih tukaj ne bi ponavljal.

Bi pa želel ob vseh teh argumentih dodati, da seveda nič ni narobe z državnim lastništvom v gospodarstvu *per se*. V mnogih državah, predvsem severno in zahodno od nas, taka podjetja delujejo odlično. A žal, tako lastništvo povsod ne deluje. Predvsem vzhodno in južno od nas, lahko spremljamo slabe prakse takega

² Več na: Služba vlade RS za razvoj in evropske zadeve, http://www.arhiv.svrez.gov.si/si/teme_in_projekti/konkurencnost_slovenskega_gospodarstva/ (zadnjič obiskano: 20. 7. 2015).

³ Sam sem sopodpisnik in pobudnik omenjene peticije.

⁴ Več na: [Za-privatizacijo.org](http://za-privatizacijo.org), <http://za-privatizacijo.org/#> (zadnjič obiskano: 20. 7. 2015).

delovanja. Žal, res žal, se Slovenija uvršča bolj v to slednjo skupino.

Seveda ni nič narobe, da smo leta 91 želeli imeti državno banko, državno zavarovalnico, državnega telekomunikacijskega operaterja, državnega lastnika in upravljavca cest, pa železnic, pa pristanišča, pa državne elektrodistibuterje, pa energetike, pa železarne, pa letališče, pa letalskega prevoznika itd. Nekoliko bolj čudno je že, da smo želeli (in še kar želimo) imeti državnega trgovca, pa pivovarja, pa časopis, pa peka, pa mlinarja, pa založbo, pa proizvajalca gaziranih pijač, pa wellness center, pa proizvajalca barv itd. Najbrž v nobeni resni državi vlade ne razpravljajo o strategiji in razvoju nekega wellness centra.

Kljub temu pa je četrto stoletje zadostno obdobje, ko je mogoče potegniti neke zaključke. Če se osredotočimo le na banke, ki so terjale največ denarja lastnikov, torej nas davkoplačevalcev, je po 25 letih najbrž mogoče ugotoviti vsaj to, da nam bančništvo pač ne gre od rok. Medtem ko druge lastniki bank ob koncih leta štejejo velike dobička, smo pri nas praktično vsakih nekaj let izvajali dokapitalizacije.

Zato se je pač bolje koncentrirati na tista področja, ki nam gredo bolj od rok. Morda je to turizem. Morda transport, a oboje skupaj zagotovo ne bo šlo, saj še nisem videl zelene turistom prijazne dežele, ki bi se ob zelenem turizmu istočasno ponašala z osrednjim pristaniščem in cestami polnih tovornjakov.

Skratka, enkrat se že moramo odločiti kje želimo videti Slovenijo čez 20 ali 30 let. In v tistih segmentih naj ima država pomembno vlogo. Povsod drugje, pa se naj umakne in le postavi jasna, enostavna in učinkovita pravila igre za vse preostale akterje.

Na forumu v Katarju sem spoznal, da tam znajo prisluhniti različnim mnenjem, četudi se potem na koncu odločijo drugače. Pri nas ne želimo niti na pogovor povabiti tistih, ki mislijo drugače. Kaj šele poslušati. Sploh ko govorimo o privatizaciji. Tudi ali pa predvsem zato, naši konkurenti v bližnji okolici tečejo hitreje od nas.

